

**MAGNI OPERIS || DE OMNI=||BVS GERMANIAE ||
EPISCOPATIBVS || EPITOMES:||**

CONTINENS ANNALES || Archiepiscopatus MOGVNTINI ac duodecim ||
alioru[m] Episcopatum, qui Moguntino Suffra=||ganeatus titulo subsunt:
Item BABEN=||BERGENSIS Episcopatus, ab || omni iugo Archiepiscopali ||
exempti.||

Brusch, Kaspar

Noribergae, 1549

VD16 B 8782

Septimvm, omnes Vuormatienses.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64715](https://nbn-resolving.de/urn/resolver.pl?urn=urn:nbn:de:hbz:466:1-64715)

102

SEPTIMVM CAPVT
de VVormatiensis Cathedræ
Archiepiscopis ac Episco-
pis omnibus.

VANGIONVM, & verdomagensis uel & vorma-
ciensis, olim Archiepiscopatus, nunc Episcopa-
tus tantum, totius olim Germaniae maximus ac opu-
lentissimus, qui possedit olim quicquid hodie regionum
habent Palatini Rheni, Landtgrauius Hassiae & Ar-
chiepiscopus, Moguntinus, cui item sedecim alij Epis-
copatus, suffraganeatus titulo suberant: scribitur uul-
go cæpisse, annum Christi circiter quingentesimum ex
liberali constitutione ac munificentissima donatione
Clodouæ Galliarum primi illius regis, qui Christia-
nam professionem accipiens, se & suos à S. Remigio
Metensium Episcopo baptisari passus est Argentora-
ti. Sed longe eum uetusiorum esse, Concilium Colo-
niense satis testatur & probat, in quo uictor Vangio-
num Archiepiscopus, Anno Domini 398 aut ut aliqui
uolunt anno 348, uniuersum cum alijs totius Europæ Episco-
pis, Euphraten Archiepiscopum Coloniensem exau-
thorauit & Ecclesiæ gubernatione exuit, propterea
quod Arrianorum Hæreseos labe infectus & errori-
bus pertinaciter inhærens, ad unionem Ecclesiæ
Christi redire nollet. Vrbem autem Vangionum
uetustissimam

CATALOGVS ARCHIEPISCOP.

uetustissimam esse, hoc testatur, quod mille & quingentis annis ante natum Christum, præclaram ciuitatem & urbi Treuerensi cum alijs quatuor Rhenensis urbibus, Basilea uidelicet, Spira, Moguntia & Colonia tributariam fuisse, in uetusissimis Treuerensis urbis monumentis, Chronicis uidelicet, saxis ac pестrictromatibus inuenimus, ut in Treuerensis Archiepiscopatus descriptione copiose ac luculenter ostendamus. Quando igitur Archiepiscopatus Vangionum ceperit, aut quibus temporibus urbs ad Christum conuersa sit, id uetusstate intercidit, & ex hominum memoria in obliuionem uenit. Gubernatores uero eius Ecclesiae & Cathedralis sedis (qui literis mandati inueniuntur) ad nostra usq; tempora tali serie & ordine numerantur.

I. VICTOR primus eligitur Vangionum urbis & Ecclesiæ Archiepiscopus: is interfuit Synodo Colonensi, in qua Euphrates Arrianam hæresin contumaciter defendens, exauthoratus & Episcopali officio exutus est. De hoc Episcopo extant uetusissimi uersiculi, ex quibus primus urbem ad Christianismi cognitionem ac professionem ab Ethnicis erroribus conuertisse, liquido depræhenditur.

Victor Vangionum uictricia signa triumphi
Erexit præfus non sine laude, pij.
Semper in ætherea quapropter gaudeat aula,
In qua nec fletus nec dolor ullus adest.

• Amana

2. AMANDVS, pius Ecclesiæ Vangionum p^a
stor, concionando ac docendo fideliter præfuit: Ad
hunc è Roma uenit S. Seruatus, Tungrorum Episco-
pus. Extant de hoc Episcopo Amando ueteres uersicu-
li, uitam eius Episcopalem egregie depingentes.

Præful amauit oves proprias & paut Amandus,

Icoirco superis semper amandus erit.

Ille Deum docuit ardenter Amandus amandum.

Et nobis igitur semper amandus erit.

3. CAROLVS.

4. Quarti nomen intercidit, quod eo tempore ab
Attyla euersa esset Wormacia, que itcrum à Rege
Galliarum Clodoueo instaurari cæpta, et postea à
Brunhilde Regina pulchre illustrata est.

5. Quinti nomen ignoratur: et si scribat Franciscus
Irenicus, primos decem Archiepiscopos Wormacienses
celebratos esse à Ioanne quodam Monacho, in Mogun-
tinensium Catalogo: sed quis ille scriptor sit, aut in
qua Vtopia ille istum Catalogū inuenierit, ego ignoro.

6. S. CROTOLDVS pius ac religiosissimus præ-
fulus, præfuit Wormaciensi sedi Cathedrali adhuc circa
annum Christi saluatoris 503. Vastarat ante ista tempo-
ra Attyla Hunnorum rex ut omnes ferè urbes ad Rhei
num sitas: sic urbem etiam Corneliam hodie Wimpin-
nam, ad Neccharum sitam: ubi non solum omnes uiri
misere ab Hunnis trucidati sunt, sed grauissime etiam
imbellies foeminas saeuitum est, quibus uitiatis, ubera
etiam

CATALOGVS ARCHIEPISCOP.

etiam abscissa sunt. Ab his fœminarum tormentis nō
uum urbi nomen contigit, nam & weib peina, quasi fœ-
minarum poena & tormentum appellata est, quæ an-
tea Cornelie nomine nota erat. Ad huius urbis in dor-
maciensi diocesi sitæ ruinas cum uenisset S. Episcopus
Crotholdus, & locus ei egregie placuisse, ac studijs
piorum hominum maxime uideretur esse idoneus: cea-
pit uenerandus senex & gregiu ibi templū condere, &
habitationē satis amœnā pro duodecim monachis ac
corū informatore et gubernatore præposito, cōstruere.
In co tēplo adhuc hodie apparet imago eius parietibus
appicta & diademat ornata: in eodē, terræ etiā man-
datus esse creditur. Extat de eo tale adhuc Epigrāma:
Ponc iacet sanctus Crotholdus in urbe sepultus,

Cuius fama patet, laus quoq; uera Deo.

Spargere qui studuit diuini semina uerbi,

In cœli regno semina lœta metet.

7. Septimi nomen ad meam notitiam nō peruenit.
8. S. RUPERTVS præfuit Vangionum Ecclesie,
temporibus Hilderici Galliarum regis: à quo proculs
dubio isti officio ac dignitati præfectus est, cum et ipse
ex nobilissima Franciæ Regum ac Scotiæ ducū prosa-
pia ortus esset. Fuit uir insigni uitæ integritate & sans-
etimonia præeditus: populi sibi commissi, cum doctrina
nunquam exemplo ueriſsimus Episcopus, qui et concio-
nando & docendo, corripiendo ac monendo officium
ueri pastoris nunq intermisit. Cum uero admodum im-
pares habeat doctrina Christi auditores, pius etiā Epis-

scopus Rupertus Regi Hilderico charus, præfecto ue
ro cuidā Regio, comiti Beringero insigni Tyranno ad-
modum inuisus fuit. Is, mortuo Hildeberto Rege, S. Ru
pertum acriter reprehendentem peccata non populi so
lum, sed & magnatum uirgis, & flagris primum mi
sere cæsum, urbe postea & Episcopatu cum summa
ignominia eiecit. Ibi Ratisbonam secedens à Theodone
Bauarorum duce (apud quem clementissimus Deus,
doctori & Apostolo suo bonum iā hospitium præpas
rarat) clementer & cum summo gaudio exceptus: &
Theodonē & totā eius familiā ad Christum conuer
sam baptisauit anno 580, quo libere nemine prohibente
non in Bauaria tantū, sed & Austria, Styria, et toto
Norico doctrinā de Christo Deo et homine, uno et so
lo humani generis liberatore, intrepida uoce concio
nans, egregie propagauit: unde totius Norici primus
Apostolus dici meruit. Eodē anno Iuuauiam etiā uenis
ens, quæ olim Bauaricarū urbiū nobilissima, sed ab At
tyla Hunnorū rege misere euersa, iam iterū mediocri
ter surgebat: is locus cū uiro Dei iā uarijs peregrinatio
nibus defatigato imprimis præ cæteris placuisset, et po
pulus Christidoctrinā nō grauatim acciperet: cæpit ibi
consensu etiā & auxilijs ducis Theodonis pro se ac so
eij suis Monasterium S. Petri construere, & sedem Ar
chiepiscopalē auスピcari: docere, concionari, baptisare,
ac cætera pietatis Christianæ officia summo studio face
re. Præfuit sic Episcopatui Salisburgensi aut Iuuauia
no & Monasterio S. Petri (in quo ut in pia schola

CATALOGVS ARCHIEPISCOP.

sacras scripturas diligenter explicans, plures educabat
uiros pios & doctos, qui Ecclesiæ præesse, seruire &
prodesse aliquando possent) summa cū laude annis qua-
draginta quatuor. Obiit plenus dierū in ipsa dominica
Resurrectionis Christi, Anno Domini 623, sub Papa
Honorio primo, Imperatore Heraclio, Francorum re-
ge Clothario Dagoberti patre. Sepelitur honorifice in
Ecclesia S. Petri.

9. De nono Vangionum urbis Episcopo nihil ha-
beo, ac ne nomen quidem.

10. S. AMANDVS, præfuit Archiepiscopatu-
m Wormaciensi temporibus Dagoberti Galliarū Regis
Christianissimi, ac omniū ad Rhenum sitorū Episcopa-
tuum benefactoris ac instauratoris munificentissimi:
qui sedem suam Regiam extra muros urbis Vangio-
num eo ipso loco habuit, ubi nunc est Neohusium ce-
lebre Canonicorum Collegium. Huius Archiepiscopi
temporibus obtulit ac dono dedit Dagobertus iste Gal-
liarum Rex, in praesentia Arnolphi Metensis, & Hus-
niberti Coloniensis Episcoporum S. Petro Apostolo
Wormaciensis Episcopatus patrono comitatum Lau-
denburgensem cum toto adiacente territorio, sexto re-
gnisui anno: cuius memorabilis donationis Originale
diploma habetur adhuc integrum in Archiuis Episco-
pi Wormaciensis, Moguntiae datum. Iste Episcopus
Amandus tanta Religione actantis miraculis etiam
claruit, quibus doctrinam Christianam confirmauit

Dennis

VVORMACIENSIVM.

195

Deus: ut ei senatus populusq; urbis Vangionum mor
tuо templum gratitudinis ac pietatis ergo statuerent,
quod hodie adhuc in suburbio situm, S. Amandi Par
rochia appellatur. Extant de eo sequentes uersiculi,
non omnino infelices:

Pacis amatorem feruenter Amandus amauit,
Ergo pacificus cœlica regna colit.

Vota, preces, gemitus, lachrymas, suspiria, planctus
Fer pater ad superos: Te Deus audit enim.

• De undecimo Archiepiscopo Epi
gramma Bruschij.

ii. Undecimi nomen priscis intercidit annis

Præsulis: at pater hunc nouit habetq; Deus.
Inde uidemus, ut omnia sint humana caduca,

Et quod mors rebus omnibus atra uenit.

Quam tamen Aonidum remorantur numina regni:

Ac aliquo possunt impedijisse modo.

ii. GEROLDVS designatur duodecimus Archi
episcopus Wormaciensis à Carolomanno ac Pipino
fratribus, qui ei Moguntinensem etiam Episcopatum
inter sedecim illos (qui tum Vangionibus suberant)
amplissimum, gubernandum commiserant. Erat uir
prudens, callidus, ac ad maximas res, magis tamen ag
ciuiles quam Ecclesiasticas gerendas, summe appositus
et idoneus: corporis statura insigni, animo uero pres
ditus intrepido ac longe maximo: Aulicæ uitæ studio
sior, quam Ecclesiasticarum Ceremoniarum, quas paa

P

rum

CATALOGVS ARCHIEPISCOP.

rum aut omnino non curabat, iecirco Aulicis etiam e
utriq; Regi admodum charus. Cum itaq; Saxones, ir-
ruptione facta Thuringiam ferro & igni popularens
tur: missus est à Rege Pipino ad defendendam Thurin-
giam, Episcopus iste Geroldus, cum magno exercitu.
Ibi cū strenue ac fortiter dimicaret, fortiter etiam in acie
à Saxonico quodam Regulo cæsus occubuit: de quo fa-
to natum est Epigramma:

Ense Geroldus obit Præsul, qui dimicat ense:
Per placet ergo chorum, non adiisse forum.

13. GERVILIO Geroldi Archiepiscopi legitimus
filius, patri per omnia similimus, semper fere à primis
annis in aula Pipini Regis educatus: electus est post
mortem Geroldi patris ad utriusq; etiam sedis, Worm-
aciensis uidelicet ac Moguntinæ gubernationem à
Rege Pipino, cui admodū charus erat: quod indicium
minime fallax est, non humili eos genere natos fuisse.
Accidit autem, ut huius etiam Archiepiscopi tempore,
Saxonia iterum seditiosa grassaretur in Regias Pro-
vincias: Pipino ergo conscribenti exercitum, qui uim
Saxonum à Thuringia arceret ac depelleret, operam
suam inter alios offert iste etiam Archiepiscopus Gerui-
lio, gaudens se nactum esse occasionem ulciscenda cœ-
dis paternæ. Missus igitur, in Saxonie aditu advisura
gin castra locat, ubi audiens Saxonico exercitui inesse
hostem, patris sui Geroldi trucidatorem, misso ad eum
honesto Legato, dataq; insuper summa fide sub specie
amiculi

P.
m
es, ir
arena
burin
reitu
n acie
uo fa

imis
imis
post
por
m à
ium
isse.
ore,
roz
uum
ram
erui
cce
ury
esse
um
cie
ali

VVORMACIENSIVM.

100

enici alicuius colloquij eum ad se uocat: Ille mali nihil metuens, ac Episcopi Geroldi hunc filium esse igno- rans, publica item fide fretus ac nitens uenit. Quem cum ad se uenientem uideret Geruilio, uicit eum ira, uicit in charissimum parentem pietas, ut oblitus pacti promissi ac datæ fidei quasi cæcus in eum irrueret, ac gladio eum traiiceret, addens hoc Schediasma, quod do- lor & indignatio forte extorsit.

Accipe nunc ferrum, quo patrem uindico charum.

De hoc homicidio natum est tum tale

Epigramma, ad ipsum Gcr
uilionem.

Quid Laicus faciet, cum pergit ad arma Sacerdos,
Geruilio patris uindicat ense necem.

Antistes baculo, gladio non utitur, unctus:

Hostem Geruilio cur precor ergo necas?

Audiens uero Rex Pipinus Geruilionem tale facinus designasse contra datam fidem, grauissime in eum ac- census, habita prius deliberatione cum Pontifice Ma- ximo Gregorio tertio, ex utriusq; dignitatis fastigio eum deiectum, Monasterio cuidam intrusit, cui perpe- tuis temporibus inclusus, poenitentiam ageret de com- missa cæde & uiolata publica fide. Ibi inter alias ques- relas quas scripsisse legitur, hoc Tetrastyphon extat,

quo factum suum excusat Geruilio, & calami-
tatem suam recenset ac pacienter sese
ferre testatur.

P. i Patrius

CATALOGVS ARCHIEPISCOP.

Patrius affectus me mouit ad arma cruenta,

Pænam quam merui dignius ergo tuli:

In claustro latui pro crimine tempore uite,

At licet hic lateam, spero salutis opem.

Vt autem exemplum etiam omnium temporum
hominibus statueretur, & grauissima anima
uersione testarentur Rex Pipinus ac Pontifex Grego-
rius tertius tale facinus summe sibi dispuicuisse. Quoniam
maciensis Ecclesia Archiepiscopali dignitate exuitur,
& ea ipsa Moguntina induitur, & ad honores (quis
bus hodie adhuc coruscant) euehitur. Sic Moguntinus
Episcopatus, Archiepiscopatus factus: et Worma-
ciensis Ecclesia ei subdita est, quæ sedecim prius Epis-
copatum amplissima Domina ac gubernatrix erat.
Et si Pipinus Archiepiscopalem dignitatem ac sedem,
libentius Ersfordiam transstulisset in Cœnobium D. Pe-
tri, cui tamē uoluntati & consilio refragabatur sum-
mus Pontifex. De hac translatione (quæ inuidit in
annum Domini 719) extat tale distychon.

Ecce Moguntinis almæ dat Episcopus urbis
Culmen, Metropolis, quod erat tibi Guarmaciensis

Hactenus de Archiepiscopis Wormaciensibus: quic
quid nunc de Wormaciensis Ecclesiæ gubernaa-
toribus sequetur, id de Episcopis ac Mo-
guntinæ sedi subditis Suffragaa-
neis dicetur omne.

14. VIII. 1711

14. VVERNHARIVS primus Episcopus Wormaciensis, à Pipino Galliarum Rege constituitur: præfuit temporibus Caroli Magni, cui ab intimis fuit consilijs, & à quo Romam aliquoties in grauibus Ecclesiæ negotijs ad Pont. Max. Leonem tertium missus est. Erat Episcopus sapientia & doctrina insigni prædictus. Sub eius gubernatione, conflagravit anno Domini 791 Imperatoris Palatum Wormaciense, eadem fori parte situm, qua nunc noua Curia Wormaciensis conficitur. Migravit Episcopus iste ex hoc mortali sæculo, imperante adhuc Carolo Magno, cum præfuisse laudabiliter uiginti tribus annis, sepelitur in Virginum cœnobio montis S. Andreæ, qui est in suburbio Wormaciensi, cum longo uirtutum suarum elogio. Extant de eo & his sequentes uersus:

Fœlix qui curæ non est subiectus inani,
 Fœlix qui mundi spernere nouit opes:
 Fœlix qui summo nouit seruire Tonanti,
 Fœlix Wernharius iugiter ergo manet.

Item hi:

Hic curis multis subiectus, rege uolente:
 Hic cumulauit opes, hic mage sparsit opes.
 Hie studuit regi terreno subdere corpus,
 Hic Domino cœli pectora pura dedit.

15. FOLCVVICVS succedit Bernhario, constitutus ab Imperatore Carolo Magno. Sed quam diu ille

P 3 præ-

CATALOGVS EPISCOP.

prefuerit? ignoratur. Sepelitur apud Sanctum Andream prope antecessorem suum, cum Tetrastycho omnino barbaro.

16. EHRENBRECHTVS alijs Ehrenbrandus legitur Vangionibus prefuisse anno Christi 798, quo donatio Dagoberti Galliarum Regis S. Amando Episcopo facta, à Carolo Magno confirmata est. Hunc antistite aliqui Catalogi & Wernhario anteponentes, priusnum eum Episcopum Wormaciensem fuisse affirmat. Aliud de eo inuenitur nihil, nisi omnino rude ac barbarum quoddam Hexastychon, quod nolui huc apponere, cum Rhytmi uerius essent quam uersus.

17. SAMVEL eligitur ex Abate Laurissensi in Wormaciensis Ecclesiæ antistitem anno Christianæ redemptionis 838, imperante Ludouico Pio. Fuit sacrorum literarum & aliarum etiam honestarum disciplinarum eximie doctus Magister. Huius Episcopi temporibus, construxit Imp. Ludouicus Pius in suburbio Wormaciensi virginum Deo & æternæ castitati dicatarum puellarum sub Regula D. Benedicti uiuentium cœnobium: quod Monialium Monasterium uulgo dicitur: de eius cœnobij fundatione extant ibi saxo incisi sequentes uersiculi.

Claustri fundator Ludouicus induperator,
Princeps egregius, cui dat Deus arce poli IVS.
Consecravit Episcopus Samuel anno Domini 847 decimaquinta Octobrium, Neohusij templū S. Dionysij
a Dago

à Dagoberto Rege fundatum, in honore S. Ciriaci
Martyris illic requiescentis. De qua dedicatione ex-
tant in eius templi axo quodam tales uersiculi.

Regalis quondam solij memorabilis Aula

Iam Cyriace noua sum tibi digna domus.

Qua fœlix celebris recubas recturus habenas

Hic tranquilla tuis oſſibus esto quies.

Te prior anteibat Arcopagita patronus,

Nunc ambo ætherea plaudite rupe patres.

Summæ aræ talis inscriptio eſt ſu-
peraddita.

Ara stat insignis, insignibus inclyta signis,

Præmia dans dignis condigna, maligna malignis.

In introitu templi sub Paradyſo aſtat Saluator
cum tali inscriptione uetustissima.

En mare, terra, poli ſuberunt mihi ſubdita ſoli,

Tempora trina rego trinus & unus ego.

Est noua digna domus, regit hanc sanctus Cyriacus,

Qui regit, is regitur: ſed rego ſolus ego.

Impetravit idem Episcopus Samuel confirmationem
omnium ſuorum priuilegiorum et præfertim donatio-
nis illius ſplendidæ, quam & wormaciensi Ecclesiæ fecit
Dagobertus Rex Galliarum: ab Imperatore Ludouï-
co ſecundo. Præfuit laudabiliter 18 annis. Deceſſit ex
haclachrymarum ualle, ſeptima Februarij, Anno Do-
mini 856: Reuicitur Lauriſſam in Coenobiū, cuius ille
primus fuit Abbas. Sepelitur ibi honorifice cum tali
inscriptione;

CATALOGVS EPISCOP.

Hæc loca fundavit Samuel, gratumq; paravit
Ipse gregem Christo, tumulo qui clauditur isto.
Cum uero postea multis labentibus annis mutatio
quædam fieret in hoc Monasterio per Sigefridum ab
Eppenstein Archiepiscopum Moguntinum, qui ex Be-
nedictina schola Præmonstratensium cœnobium facie-
bat: transtulit huius Samuelis ossa plumbeæ capsule
inclusa Episcopus Wormaciensis Eberhardus, in Neu-
hausense S. Cyriaci cœnobium anno Domini 1174:
cum quievisset Laurissæ annis 417. Tum positum est ei
tale monumentum:

Sum Samuel natus, sed non sum corpore totus,

Nam sum translatus, nobilitate satus.

Antistes dignus, sincera mente benignus

Vangioni populo: nunc requiesco solo.

Sed cum anno Domini 1460 Neuhausense templum
funditus euerteretur à comite quodam Gleichenfi, qui
Dithero Eysemburgio contra Adolphum Anaxonia-
num, in Schismate, quod erat in Ecclesia Moguntina
acerrimum tune temporis, adhærebat: & iam reædis-
cari inchoaretur collapsum ac incendio uastatum cœ-
nobium: ibi iterum inuenta est urna in qua ossa Samue-
lis Episcopi condita iacebant: de qua inuentione anno
Domini 1479 facta nati sunt hi uersus:

Cum Sathan Ecclesiam combussit filius istam,

Alma renudantur Samuelis & ossa leuantur.

Hic colitur digne quia mansit inustus in igne.

18. Gymzo

18. GVNCZO uir sanctissimæ uitæ, eligitur anno Domini 856, præfuit annis sedecim. Obiit anno Christiæ nae redemptionis 871, decima octaua Nouembrium. Huius Episcopi temporibus coactæ sunt duæ Synodi Wormaciæ ab Imp. Ludouico secundo, una anno Domini 858: altera anno Domini 863. Acta harum Synodorum extant in Decreto. Paucis diebus ante huius Episcopi mortem tactum est fulmine maius & Cathedrale templum Wormaciense. Extant de hoc antistite tales uersiculi, tumulo ipsius incisi.

Gunczo sepultus humo conclusit lumina fumo,

Non iacet in domo, Gunczo sepultus humo.

Gaudia Gunczo capit cœlestia, presul honestus

Viuit, & haud mestus gaudia Gunczo capit.

19. ADELHELMVS & parentum imaginibus & eruditione eximia clarus Episcopus, eligitur anno Domini 871, præfuit undecim saltem mensibus. Euocatur ex hac mortali uitæ anno 873 septima Ianuarij. Sepelitur honorifice in Basilica Cathedrali cum tali Epi graphe.

Nil sub Adelhelmo Wormacia presule damni

Passa fuit, lucro sed fuit aucta magis.

Nil sed Adelhelmus præsentia commoda fecit,

Idcirco cœli commoda summa tenet.

20. DIETLACVS uel Theodolachius successit Adelhelmo: præfuit uno & quadraginta annis summa cum uirtute ac laude: fuit Imperatoribus Arnol-

P 5 pho

CATALOGVS EPISCOP.

pho & Ludouico tertio charissimus, à quibus multa
consequutus est Episcopatui suo. Obiit subito morbo
correptus in cœnobio Neuweyler, cum in Alsatiam
proficisceretur, prima Septembrium, anni à nato Chri-
sto 914. Inde decima eiusdem mensis die Wormaciā
reuectus, honorifice ibi humatur cum tali Epitaphio.
Vita Diethlaci contenta est perpetis oci,
Regula non sanis fuit optima Wormacianis.
Hic modo uilescit, dum sub tellure quiescit,
Tempus erit rursum cum surgunt corpora sursum
Tunc instar florū redolebit in arce polorum,
Accipiet morum quo premia grata suorum.

ii. RIGO WO alijs Rigonno, alijs Richouicus ele-
gitur ab aliqua parte cleri sui anno Domini 914. Ab
alia uero dissentiente, postulatur ex Laurissensi poten-
tissimo cœnobio, Abbas Lintherus ad Wormaciensis
Cathedræ gubernationem. Sed Rigowo confirmatio-
nem obtinuit cum à Pontifice tum ab Imperatore Con-
rado primo, Præfuit laudabiliter ac utilissime annis tri-
ginta sex, sub Imperatoribus Romanis Conrado pri-
mo, Henrico Aueupe & Othonē magno, Worma-
ciensis Ecclesiæ liberalissimo benefactore. Obiit
tandem decima Octobrium anni à nata salute sempiter-
na 950. Tumulo eius hi uersus leguntur incisi.

Ad superos eiues Richgowo pectore diues,
In tumulo, lapidis mole grauante, iacet.

Qui

VVORMACIENSIVM.

110

Qui pastoris opus uenerandum & wormaciani
Exegit, populis ergo colendus erit.

ii. ANNO, Hessus patria: uir sanctæ & innocen-
tis uitæ, euocatur ab Othono Magno, primū è S. Ma-
ximi Treuerensi cœnobio ad gubernationem Abba-
tia nouæ Pergensis, quam unā cum coniuge sua Do-
mina Editha Eduardi Angliae Regis filia nuper funda-
rat, & magnifice construxerat extra Muros Magden-
burgensis urbis prope Albitum fluuium. Vbi cum decem
annis summa uirtute ac uitæ sanctimonia uixisset: præ-
fecit eum Imperator Otho Vangionum Episcopatui,
anno Domini 950. Ibi laudabiliter ac utilissime præfuit
uiginti quatuor annis, Imperatori Othoni summe cha-
rus. Obiit 24 Decembrium anni Christianorum 974.

Sepelitur honorifice cum tali Elogio:
ANNO uir iustus, Primo dilectus Othoni:

Ergo uirum multa concumulauit ope.

ANNO magis Regi summi sed amatus Olympi,

Quocirca cœli regna beata colit.

Sub huius Episcopi gubernatione magna uirtute uicit
ac prostrauit Imperator Otho prope Augustam Vnde
licorum, ad Lycum amnem maximas Hunnorum co-
pias: in qua pugna, cum occubuissest pro patria, pro
aris & focis, honestissimus princeps, Conradus Fran-
corum dux, Sapiens ac & wormaciensis cognominatus,
delatu est corpus eius mortuum cū honorifica pompa fu-
nebri & wormaciæ: id Episcopus Anno multis lachrymis
sepeliuit

CATALOGVS EPISCOP.

Scipeliuit in choro summæ Basilicæ Wormaciensis ante
S. Crucis aram: annum Christi circiter 958.

23. HILDEBOLDVS germanus frater Episcopi Annonis, eximia uirtute, pietate ac eruditione præditus, constituitur Vangionū Episcopus ab Othonē II. Quinta Ianuarij Anno 975. Fuit Othonis secundi supremus aulæ Cancellarius, omnibus Imperij principiis uehementer charus. Deceßit ex hac momentanea uita, quarta Augusti, anno Domini 993 cum præfuisse laudabiliter & optime annis octodecim. Sepelitur in collegio Neuhausensi ante aram S. Petri, cui multa munera impetravit ab Othonibus secundo & tertio. Tumulo eius hi uersus superadditi sunt:
Hildeboldus amat fratri succedere charo

Sicut & officio, religione pari.

Hasso prior natus fuerat: fuit alter & Hasso.

Cultores ueri firmiter ambo Dei.

24. FRANCO, & ipse patria natione Hessus, maiorum imaginibus clarus, uitæ uero sanctimonia uirtutisq; uera nobilitate longe clariſſimus: succedit Hildeboldo Episcopo, fuit Othonis tertij intimus consiliarius, qui & aulam Imperatoris semper ferè præsertim in Italiam sequebatur: cumq; præsentia & consilio suo diu profuisset Othoni Imperatori, donatus est ab eo liberaliſſime. Inter cætera uero dedit Episcopatuſi Wormaciensi Imperator Otho Abbatiam Laurifensem opulentissimam. Cumq; iste se non diu uictus

runt

rum Othoni Imperatori aliquando diceret, quæsiuit Imperator, cui digne deberet aut posset committere gubernaculum Vormaciensis Ecclesiæ: Ibi cū Episcopus Franco pro Germano fratre suo Burcardo, sancto uiro intercederet: pollicitus est ei Imperator, se certo Episcopatum nulli alteri nisi huic Burcardo conferre uelle. Paucis diebus post tale colloquium, emigravit ex hoc saeculo Episcopus Franco, quarta Septembrium anni a nato Christo 996, cum præfuissest non integris tribus annis. Sepelitur Romæ in præsentia & cum summo luctu Cæsaris Othonis tertij: Tumulo eius tale inscribitur Epitaphion.

Romam Franco pater cum Rege meauit Othone
Tertio, ubi soluit iura suprema neci.

Germanus sancti Burcardi qui fuit: Ambo
Pontifices plebis Vangionensis erant.

25. ERPHO designatur Episcopus Vangionum ab ipso Imperatore Othone tertio, Romæ: et si pollicitus esset Episcopo Franconi, fratrem eius Burcardum se ad talis dignitatis fastigium evecturum. Sed oportuit Imperatore petenti Pontifici gratificari, qui pro Erpho isto intercesserat: electus autem Erpho, tam triduum adhuc uixit, & subitanea morte decedens, prope Franconem Romæ sepelitur cum tali inscriptione.

Præsulis Erpho capit fastigia summa probati,
Officium moriens liquit & illud onus.

Tres

CATALOGVS EPISCOP.

Tres uix ipse dies gauisus munere tali,
Cœlestis patriæ munera læta subit.

26. RAZO uir nobilis & genere & uirtute, qui etiam aulam Imperatoris sequutus erat in Italiam, & de Othono tertio optime erat meritus, subrogatur Erophoni Episcopo, iterum iam Imperatore non cogitante, quid morienti Franconi esset pollicitus. Parat se igitur Razo, & è Roma & Wormaciā proficisciatur ad gubernandam Ecclesiam sibi ab Imperatore ac Pontifice commendatam. Sed nec illum fata diu Episcopali dignitate frui uoluerunt: Cum enim in itinere & profectione esset uersus Wormaciā, & Churam uenisset, subito ibi morbo correptus decimo quarto die post primā electionis confirmationē Churāe in urbe Episcopali apud Rhætos moritur, ubi terrae parenti, honorifica pompa funebri est redditus. Tumulo ciuius tale Epiaphion incisum, inuenitur.

Pontificis baculum portauit Wormaciā
Bis septem uiuens non nisi Razo dies.

Razo sequens ternū Romanā properantem Ottōnem:
Qui tunc diues erat, uix modo pauper eget.

27. S. BVR CARDVS uel ut gratianus in Decreto suo appellat Brocardus: natione Hessus, Franconis supra celebrati Episcopi germanus frater: Monachus primum in Labacensi cœnobio: unde à Vuilligiso Mungino Archiepiscopo euocatus, p̄repositus tandem ab eo

ab eo noui Monasterij S. Victoris designatus est : cui
cum aliquandiu sapientissime ac utilissime præfuisset,
ita id ædificijs ac structuris egregijs illustrauit, ut om-
nibus esset admirationi, qui tenuis fortunæ id cœnobio
lum fuisse ante aspicerant. Cum uero hæc illius pruden-
tia etiam ad Imperatoris Othonis tertij notitiam per-
uenisset : & rediret iam ei in mentem , quid Franconi
Episcopo in Italia mortuo pollicitus esset , accersuit
ad se in Saxonie arcem quandam Kirchbergum, cum
Vuilligisum Archiepiscopum tum Burcardum præpo-
situm , quem statim præsente Vuilligiso Episcopum
Vangionum urbis & Ecclesiæ constituit. Consecratus
igitur in reditu Hailgenstadi ab ipso Archiepiscopo
Vuilligiso octaua Martij, anno Dominicæ incarnatio-
nis noningentesimo nonagesimo septimo : mox præ-
esse sedi Vangionensium cœpit, cui summa cum laude
ac utilissime præfuit annis uiginti nouem . Othonem
tertium, Imperatorem in Italia mortuum à Vuilligiso
Archiepiscopo missus , ex Italia in Germaniam trans-
portauit, & in Vindelicorum Augusta honorifice se-
peliri curauit. Vuormaciensem urbem pene collapsam
ac ruinosos eius ab omni parte muros denuo instaura-
uit ac egregie muniuit fossis ac turribus ac propugna-
culis. Ex insigni palatio Francorum ducis, Conradis
pientis ac Vuormaciensis, fecit Henrici secundi, Clau-
di, Imperatoris subsidijs magnificentum Canonicorū colle-
gium S. Pauli. Inchoauit etiam S. Andreæ collegium,
ad quod

CATALOGVS EPISCOP.

ad quod contulit redditus Monialium coenobij, in eiusdem nominis monte siti, ac tum penitus collapsi. Fuit summus benefactor & illustrator collegij etiam Neuhausensis. Episcopus longe doctissimus cum in sacra rum scripturarum mysterijs explicandis, tum in legum pericia, qui & ipse libros conscripsit de prudentia Iuris, qui hodie adhuc extant in Wormaciensi Bybliothe ca, & à doctis commendantur. Fuit Pædagogus Imperatoris Conradi secundi, cui per omnem uitam fuit charissimus. Decessit plenus dierum, uicesima Augusti, anno Domini 1015: sepelitur in summæ Basilicæ Crypta quæ est sub chori Laurentiani ara summa. Extant de eo tales Versus:

Robora Burckhartus ex nomine denotat artis:

Et quod nomen habet, maxima facta probant.
Vangio nam per eum fossas & moenia turres,
Aedificat rursus depopulata prius.

28. HAZEGO vel Azecho comes Anaxouianus
eligitur & consecratur in Episcopum Wormaciensem
quinta Decembrium anni à nato Christo 1015. Donatus
est liberalissime ab Imp. Conrado secundo & eius con
iuge Domina Gisela. Præfuit annis nouendecim sum
ma cum laude ac utilissime. Fuit religiosissimus prin
ceps. Obiit anno Domini 1044 septima Ianuarij. Sepes
litur honorifice cum tali Epithaphio:

Sobrius Azecho sua pocula miscuit unda,
Nam fuit à Nassaw nobilitate satus.

Vangio

Vangionensis apex titulum cum nomine prodit,
Illustris mundo, talis in æde poli.

29. ADELGERVS nobilis genere, sed nobilior
uirtute: Imperatoris Henrici tertij (cuius diu fuerat
cum Cancellarius tum supremus Consiliarius) preci-
bus obtinuit Episcopatum Ðormaciensem. Praefuit
quinq; saltem mensibus, et qui in Martio electus erat,
in Augusto ex hac uita emigravit anno Domini 1044,
quo anno, sub hoc Episcopo cessauit in clero Ðorma-
ciensi uita monastica, prorsus iam in sacerdotalem conuer-
sa. De eo tales extant uersiculi.

Nobilis esse uolens uestigia sancta sequatur
Semper Adelgeri, nomine talis enim est.

Nobilitatis habens nomen, re nobilitatem
Maiorem exhibuit. Ergo beatus erit.

30. ARNOLDVS succedit antistiti Adelcro, ana-
no Christi 1044. Praefuit laudabiliter annis uiginti, men-
sibus octo. Decessit ex hac caduca & momentanea uis-
ta anno Domini 1065 prima Iunij. Sub eius gubernaz-
ione fuit una cum Imperatore Henrico tertio, pluri-
misq; Germaniae Episcopis ac Principibus Ðormacie
praesens Pontifex Maximus, Leo Nonus, Alsata: co-
mes à Dagsburg, celebrans natalem Domini. De quo
conuentu nati sunt, & ad nostram cognitionem conser-
uati hi uersiculi:

Praeful ut Arnoldus partes pastoris agebat,
Nonus Papa Leo te Vangio sanctificabat.

Natalem

CATALOGVS EPISCOP.

Natalem Domini cultu celebrans sacriori:
Ergo Deus tribuit sat tempore te meliori.

31. ADELBERTVS uel Adelherus alijs Adelbero comes ab Habffurg: germanus frater Rodolphi Sueuorum ducis, Rhcinfeldiae & Habffurgi comitis, eius uidelicet, qui contra Imperatorem Henricum quartum, designatus fuit ab aliquibus Imperij statibus Imperator. Is Adelbertus ex Monacho Sangallenfi, Wormaciensis Episcopus factus, & electus est uice sima tertia Octobrium. Anno Domini 1065: prae fuit quinq; annis utilissime & summa cum uirtute tum omnium laude. Corpore monstru uerius quam homo, teste Lamberto Schaffnaburgensi. Obiit anno domini 1070 sexta Augusti: suffocatus stupenda corporis pinguedine, tanta enim crassitudine fuit, ut aspicientibus horrorem magis incuteret, quam admirationem iniiceret. Sepelitur honorifice in summo templo Wormaciensi, cum tabli Epitaphio:

Firmus Adelbero, syncero pectore ciues

Vangiones docuit corde tenere fidem.
Sic se curauit, populi sic pectora pauit,
Ut superi moriens iret ad astra poli.

32. ADELBERTVS in ueteri quodam Peristro mate, quod adhuc pendet in summa Basilica Wormaciensi, Adelbrandus dictus: Saxonie dux. Constituitur Vangionum Episcopus ab Imperatore Henrico quarto, contra quem cum sex annis post adeptam dignitas tem

sem Episcopalem, incitatus à Rom. Pontifice, ipse quoque Imperatorem Rodolphum elegisset, deturbatus est & urbe Vangionum electus ab Henrico quarto: sed non trucidatus in bello, ut aliqui uolunt. Extat enim in collegio Neuhausensi diploma donationis cuiusdam, ipsius manibus scriptum, anno Domini Mille simo centesimo sexto: in cuius initio testatur se pagum Boteshcymensem offerre S. Cyriaco Neuhausensi, trigesimo septimo suæ Episcopalis gubernationis anno. Est autem pristine dignitati post longum exilium restitutus ab Henrico quinto. Obiit anno Domini Mille simo centesimo octavo, sexta Iulij, cum à prima electione 38 annis nomen ac titulum Episcopi Vangionensis gerisset. Sepelitur in Nouenhusensis collegij templo ac media parte chori. Tumulo eius inscripti sunt talces uersus.

Præsul Adelbertus Christi memor, & bene certus,
Meſſis quæſitæ, post huius semina uitæ:
Prædia cum pace dedit ista tibi Cyriace,

Boteshcymium.

Sarlesheymum.

Wærumbdesheymum.

Inclita nobilitas non infima fama parentum,
Nobile Adelbrechtum nomen habere facit.
Viat in ætherea qui regni perpetis aula,
Ad faciem uideat qua sine fine Dcum.

Q. : 33. Dietma

CATALOGVS EPISCOP.

33. DIETMARVS succēdit Adelberto, p̄fuit
duobus tantum annis. Obijt penultima Octobrium.
anni à nato Christo 1109. Tumulo eius incisum est tale
Epigramma:

Pr̄f̄l Dietmarus p̄eclaro dogmate charus,
Cleri suavis odor, non nego, plebis honor.
In mundo gnarus, uiuo super æthera clarus,
Iam requiesco solo uel rutilante polo.

34. EBBO Monachus primum Laurissensis, pos-
tea Canonicus Goslariensis: constituitur Vangionum
antistes anno Domini 1110 ab Imperatore Henrico V.
Sequente anno dedicari fecit à Brunone Treuerensi
Archiepiscopo in comicijs Wormaciæ ab Henrico V.
habitibus, sumnum Templum Wormaciense, in honore
S. Trinitatis, D. Virginis & Petri Apostolorū princi-
pis: p̄f̄entibus Imperatore, ac Episcopis & principi-
bus plurimis. Pr̄fuit Ebbo annis quinq; summa cum
laude, fuit enim sapientia & doctrina & uirtute non
uulgari p̄ditus. Obijt anno Domini 1115. De eo tale
extat Epigramma:

Lorchonum consors prius Ebbo, post tamen exors,
Goslarias sedes acceptas liquit & ædes:
Wormaciam uenit, populi quo scandala demit,
Pr̄fulis & partes sanctas q; exercuit artes.
Vnde beatorum cesserunt regna polorum
Ebboni patri: dilecto credite fratri.

35. BUGGO nobilis ab Achorn, Bambergæ à
teneris

teneris educatus ac liberaliter institutus, ab Imperato= re Henrico V. præpositus Aschaffenburgensis consti= tuitur: ubi cum summa laude præfuisset, & iam pote= stas eligendi & constituendi Episcopos Imperatoribus subtracta, ac cuiusq; Episcopatus Canonicorum sena= tui à Rom. Pont, concessa esset: cæperunt Canonici Wormacienses amissso Episcopo Ebbone de eligendo alio Episcopo cogitare. Fuit autem prima ista eorum electio discors ac Schismatica: aliqui enim Buggo= nem istum, laude eius accensi, præficiendum Episco= pali Vangionum Ecclesiæ censebant, alij pauciores tan= men Arnoldo cuidam Wormaciensi Canonicu datis suffragijs patrocinabantur. Disceptatum est super hac electione cum summo Wormaciensis Episcopatus dam= no annis quinq; lite interim semper pendente in Ro= mana Curia, at ita tandem composita, ut cederet Ar= noldus, Buggo uero Episcopatu præficeretur, à Ro= mano Pontifice confirmatus: consecratur ergo Buggo ab Adelberto Archiepiscopo Moguntino: insigni pō= pa. Sed nouis interim inter Imperatorem & Roma= num Pontificem subortis certaminibus, factum est, ut Henricus V. (qui antea Buggonem summe amarat) confirmationi isti pontificiæ medium ostendens digitum, Arnoldum contra Buggonem soueret ac in Worma= ciensem Cathedram ac sedem introduceret: qua potitus est sedecim annis, exulante interim Buggone apud Ar= chiepiscopum Moguntinum. Tandem anno Domini

CATALOGVS EPISCOP.

resignauit Arnoldus, gubernationis forte pertitus,
totam gubernationem libere Buggoni è Moguntia
Dwormaciam reuocato , querens scnectuti suæ uitam
tranquilliores. De hoc Arnoldo extant tales uera
sicuti.

Arnoldus baculum nondum pastoris adeptus,

Buggoni cessit dans sua iura pio.

Pacis amatores cœlesti pace fruantur,

Ambobus clemens sit genitorq; Deus.

Buggo summa cum laude Vangionensi Ecclesiæ pres-
fuit, post Arnoldi resignationem annis uiginti, in quis
bus diligenti Oeconomiæ administratione plurimum
profuit non urbi & Ecclesiæ tantum Dwormaciensi,
sed alijs etiam locis , multa enim ruinosa Monasteria
foelicissime refecit , ex quibus sunt Lebenfeldum &
Mulnhagium. Aedificauit autem de noua Schonouien
se Cisterciensis instituti cœnobium , in quo sibi ipsi se-
pulchrum adornari curauit . Sub eius gubernatione
fundatum est Henouiense cœnobium ab Emichone co-
mite de Leyningen : item utrunq; Franckentalium ab
equite quodam aurato Eckenbrechto Episcopi Buggo-
nis Camerario , uetustissimæ familie Dwormaciensis
ciue opulentissimo . Passa est sub eo & propter eum
antequam ad plenam Episcopatus posseßionem per-
ueniret , grauiſſimam obsidionem urbs Vangionum
anno Domini Millesimo centesimo uicesimo quinto ab
Henrico V. qui misere ſeuijt in euocatos ad ſe ciues.

Deceſſit

Decessit Episcopus iste Buggo ex hac mortali uita,
quinta Decembris anni a nato humani generis sal-
uatoris Millesimo centesimo quinquagesimo primo,
cum iam a prima electione triginta quinq; anni efflu-
xissent. Euchitur ex Wormacia in Schonouiense Mo-
nasterium a se fundatum ac liberalissime dotatum, ibi
honorifice cum tali inscriptione, terrae omnium paren-
ti et exceptrici commendatus est.

Buggo pater fastum quemuis uitauit et astum,
Buggo pie lator legumq; et pacis amator:
Buggo sacrans aras, mentes correxit auaras,
Buggo reformatum Monachos et corda rigauit.
Buggo fugans enses, ditanuit Schonogienses,
Buggo Dei cultor, inimicorum fuit ultius.
Buggo ferens palmam, sedem conseruit ad almam.
Buggo Deum laudans, letatur Tartara fraudans.
Buggo Deum coeli, placato corde fideli.
Buggo pios ultius, pia murmura suscipe cultus.

36. CONRADVS nobilis a Steynach, eligitur
mortuo Buggone concordibus totius Capituli Worma-
ciensis suffragijs, anno Dominicæ incarnationis
Millesimo centesimo quinquagesimo primo. Praefuit
prudenter ac utiliter annis duodecim. Obiit decima
nona Martij, anno Domini Millesimo centesimo sexas-
gesimo tertio. Sepelitur honorifice in summa et Ca-
thedrali Basilica Wormaciensi, cum tali Elogio.

Q

4

Conrad

CATALOGVS EPISCOP.

Conradus specimen p̄eclarum nobilitatis,
Commissas domini quām bene pauit oues.
Nunquid oues Pr̄esul pauit ratione carentes?
Non: sed Vangiones uoce docente uiros.

37. CONRADVS secundus, succēdit Corrado
Steynachiano, anno Domini 1163 ab unanimiter consen-
tiente toto clero, Vangionum Ecclesijs p̄fectus. Pra-
fuit in magnis temporum difficultatibus, cum prudens-
ter tum laudabiliter, annis uiginti quatuor, fuit Episco-
pus Martius ac bellicosus: strenue pugnauit pro Fri-
derico Barbarossa, contra Gwelphonem Henricum.
Missus est ab eodem Imperatore in magnis regni ne-
gocijs ad Imperatorem Constantinopolitanum: à quo
munificentissime uarijs Ecclesiarum ornamenti dona-
tus est, quæ secum & ornamentaciam attulit. Decebat ex hoc
mortali s̄eculo, decima octaua Ianuarij, anno Domini
1187, sepelitur in summæ Basilicæ choro Laurentiano.
Tribus annis antequam ex hac uita emigraret iste Epi-
scopus, fuit & ornamentacij quemadmodum antea etiam sa-
pe, Imperator Fridericus Barbarossa: is urbis ac po-
puli Vangionum amantissimus, insigne ei dedit pri-
uilegium, quod cupreæ tabulæ inscriptum meridiona-
libus Summæ Ecclesiæ portis appensum est. In ambi-
tu eius priuilegij leguntur h̄i sequentes uersiculi:

A censu capitum sis libera munere nostro,
Te libertate digna fruaris ea.

Sit

VVORMACIENSIVM.

117

Sit tibi Wormacia laus hinc & fructus honoris,

Quod pia, quod prudens, quod bene fida manes.

Huius Episcopi temporibus multa abstraxit per uim
Ecclesiæ Wormaciensi, Pallatinus quidam Rheni Con-
radus: quæ tamen Episcopus magnanimitter recuper-
uit. De qua re nati sunt postea tales uersiculi in Corras-
dum ita uiolenter grassantem in bona Ecclesiastica.

Dux Pallatina Conradus stirpe subortus

Abstulit à sacriss non bona pauca locis.

Quæ manus inde pīj Conradi larga redemit

Præsulis, ac sacriss adibū illa dedit.

Aufert Conradus, Conradus restituit res:

Hic petit ergo stigem, sed petit ille polum.

38. HENRICVS primus, ex Ultraiectino Episco-
patu natus: subrogatur Conrado secundo: praefuit be-
ne ac prudenter annis nouem. Consequitur priuilegia
ab Imp. Henrico VI. Obiit uicesima tertia Decembris
anni a nato Christo 1196. Sepelitur in medio choro sum-
mae Basilice. Extant de eo tales uersiculi:

Quis locus Henricum nobis præfecit amicum,

Traiectum mirum tradit honore uirum.

Pontificis partes an talis obibit & artes,

Iugiter ille boues & bene pascet oves.

39. LEOPOLDVS eligitur à toto Canonicorum
Wormaciensium senatu, anno Domini 1197 ex præpo-
sito Neobusiano in Episcopum: Erat insigni cum cor-
poris tum animi robore præditus. Praefuit uigin i an-

Q s nis ua-

CATALOGVS EPISCOP.

nis uaria fortuna. Deceſſit ex hac mortali uita decima
septima februarij, anno Domini 1117. Tertio gubernac-
tionis suae anno, mortuo Conrado Archiepiscopo Mo-
guntino, à maiori parte Capituli, & à Philippo Imp.
ad Archiepiscopatus Moguntini gubernationem uoc-
atur. A minori uero numero senatus Canonicorum,
& à Romano Pontifice, constituitur & confirmatur,
Sigefridus Baro ab Eppenstein, Moguntinus Archie-
piscopus. Ibi Leopoldus coacto exercitu Archiepisco-
patum misere & incendijs & rapinis uastat, nec mo-
nasterijs nec templis parcens, tam diu, donec Sigefri-
dus è Moguntia cederet: qui in Italianam profectus, à
Romano Pontifice clementer exceptus est. Leopoldus
potitus est quieta gubernatione utriusq; Episcopatus,
quandiu Rex Philippus esset superstes. Hoc uero per
Othonem Palatinum de Swittelshach trucidato, &
Othone quarto iam dominium obtinente: mutata est
fortuna Leopoldi, deiciditur ab utroq; Episcopatu, ut
qui extremo Pontificio Anatheniatu iam obnoxius
fuisse:redit ex Italia Moguntiam Sigefridus. Leo-
poldus nondum abijciens animum, collecta manu Ita-
liam ingreditur, & bellum Romano Pontifici inficit.
Sed cum deessent tandem nerui rerum gerendarum,
Pontifici supplex factus, non solum absolutionem, sed
& Episcopatus Swormacensis gubernaculum denuo
impetravit. Sic anno Domini 1109 Swormaciam reuer-
sus, octo adhuc annis fœliciter ac laudabiliter præfuit.
Extant de eo tales adhuc uersiculi:

Bela

Bellicus antistes pugnace cohorte Lupoldus,

Imbelli mouit bella cruenta Papæ:

Auxilio fretus Regis quandoq; Philippi:

Qui lupus ante fuit, deniq; factus ouis.

40. HENRICVS secundus, comes Sarburgensis:
eligitur unanimi totius cleri consensu ex Nouenhusias
no præposito in antistitem Wormaciensem anno Do-
mini 1117. Præfuit septendecim annis summa cum laude:
seditiosam Wormaciam compescuit, et diruta Curia
senatoria, consensu Imp. Friderici secundi, totam suæ
iurisdictioni subiecit. Legit senatum ex quindecim tan-
tū præcipue nobilitatis ciuibus, exauthoratis quadra-
ginta personis, quæ ad hæc usq; tempora urbi præfue-
rant. Fundauit monialium cœnobium instituti Cister-
ciensis Kirßgarten, non procul ab urbe. Obiit duode-
cima Septembrium, anni 1134. Sepelitur honorifice in
medio choro maioris Basilicæ Wormaciensis, cum tali
Epitaphio:

Vangionum Henricus generosa à stirpe subortus,

Hac comes à Sarbruck dormio præsul lumen.

Actamen euerti (quia conspiratio facta est)

Funditus ipse meis ciuibus ante domum.

41. LANDOLPHVS nobilis ab Hoheneck, pro-
pe Keyserslutern natus: eligitur unanimibus totius
Canonicorum senatus suffragijs, anno Domini 1134, ex
Decano summi collegij in Episcopū: confirmatur à Si-
gefrido Archiepiscopo Moguntino: inuestiuit regalib.

Haga*

CATALOGVS EPISCOP.

Haganoæ, ab Henrico rege Imp. Friderici secundi filio. Præfuit tredecim annis. Obiit in die S. Medardi, anno Domini 1147. Sepelitur in choro Monialium cœnobij, quod uulgo Nonnarum Monasterium uocant: & quod ipse reformauit, ac eieclis Benedictinæ professoris non admodum castis monialibus, Bernhardini instituti sororibus habitandum dedit. Sub hoc Episcopo, Ðwormacia grauißima obsidione cincta est, anno Domini 1135 ab Henrico rege, Imperatoris Friderici secundi seditioso filio, sed liberata ab Imperatore Friderico, ex Italia redeunte: qui Ðwormaciæ uenientis Henricum filium ueniam petentem in gratiam non recepit, sed captum Heydelbergam abduci ac iterum inde ad Alzhey miū deduci curauit: ubi cum per annū fere detenus fuisset, tandem in regnum Siciliae abductus, ac ibi in arce quadam perpetuæ custodie mancipatus est: Episcopus Landolphus (quod Henrico Regi in proprium parentem seditioso adhaesisset) ex urbe & Episcopatu ab Imperatore Friderico deiectus est, sed interuenientibus multorum principum, & ipsius etiam Reipub. Ðwormaciensis preciis post pauculos menses restitutus. Imperator eodem anno, ducta Domina Elysa Sabetha Angliæ Regis sorore, Ðwormaciæ nuptias celebrauit. Sub eodem Episcopo perijt incendio media se re pars urbis Ðwormaciensis cum hominibus trecentis in ipso die Palmarum anni à nato Christo 1141: quotem pore Sigefridus Moguntinus Archiepiscopus sumus

mis

mus erat hostis, & persequitor cum urbis turn Episcopi Vuormaciensis.

42. CONRADVS tertius, nobilis à Turckheym Decanus summi Collegij Moguntini, eligitur unanimi consensu totius cleri in Vuormaciensem Episcopum, fuit uir sapientia & eloquentia insigni præditus, sed summus hostis Episcopi Landolphi, quod is contra Romanum Pontificem & urbi Vuormaciensi & Imperatori Friderico secundo, coniunctior esset: is tricesimo à prima electione die, descendit per Rhenum Novesium, ubi sciebat esse Legatū quendam Pontificium, à quo confirmatus & consecratus est. Cum uero inde reuerteretur, incidit apud Laureacum in grauiſſimum morbum, ac ibi sexta Octobrium, que erat tricesima prima dies post adeptam à Legato Pontificio consecrationem, in Domino obdormiuit: anno quo antecessor Landolphus etiam ex hac uita emigrarat. Reuehitur Moguntiam, ac ibi honorifice sepelitur in summa Basílica ante aram D. Petri.

43. RYCHARDVS nobilis heros à Thaun, uir eximie doctus ac prudentissimus, eligitur ab una summi collegij Canonicorum parte in successorem Episcopi Conradi: confirmatur mox à Legato quodam Pontificio, anno Domini 1247. Contrahunc eligitur ab alia ac maiori parte Canonicorum, præpositus Nouenhusianus, Eberhardus Hirsutus comes de Bayenburg uel Bomenburg Hessus, is ab Archiepiscopo Moguntia-

no Sige-

CATALOGVS EPISCOP.

no Sigefrido confirmatur. Eberhardus iste, Imp. Friderico secundo bene propicius, hoc solo nomine, cepit in usus fieri, & Romano Pontifici & Gulielmo Hollandiae duci in Imperatorem iam contra Conradium Friderici filium electo. Richardus uero Gulielmo Regi fauens, ab eodem etiam fortiter adiutus ac defensus est. Hoc Schismate cum misere affligeretur Wormacia, & electorum neuter cedere uellet: mandat Gulielmus Imperator serio Wormaciensi Reipublicae, ut Richardum intromittat, quod et si primum negaret se illa admissus ram, tamen Richardus in Vigilia Cathedrae Petri, anno Domini Millesimo ducentesimo quinquagesimo tertio, Wormaciam insigni equitatu ingressus, postero die totum senatum ac maiorem ciuium partem ad se inuitans, humaniter excepit coniuicio lautissimo, concilians sibi tali humanitate animos ciuium, quos nullus antea Episcopus sic inuitarat: facta postea conuentione cum Eberardo preposito (cui cedenti annuam pensionem numerabat) quieta sic gubernatione potitus est. Recuperauit ad Episcopatum Wormaciensem, Wimpinam praclarum oppidum a Necharum siti. Obiit septima Nouembrium anni a nato Christo Millesimi ducentesimi quinquagesimi septimi, cum iam a prima electione decennium effluxisset, sepelitur ante aram Sanctae Crucis in summa Basilica Wormaciensi.

44. EBERHARDVS Hirsutus comes de Bayen

VVORMACIENSIVM

118

Bayenburg uel Bomenburg: præpositus Nouenhusianus antea per discordiam et si à maiori Canonicorum parte electus, sed tamen à Pontifice ac Cæsare non confirmatus: iam mortuo Richardo anno Domini mœ incarnationis Millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo: iterum ad clauum Episcopatus Vuormaciensis repetitur, ac ne nunc quidem sine discordia, nam aliquibus Burcardus quidam summa Ecclesiæ vuormaciensis Decanus, Episcopatui præficiendus censemebatur, qui considerans quād noxia essent rebus publicis ac Ecclesijs Schismata, exigua pensione annua contentus, facile pacari potuit. Sic Eberhardus uiginti annis laudabiliter præfuit. Sub eius gubernatione dia media penè urbis pars, bis calamitosissimo incendio conflagravit, incomparabili urbis iactura. Primum anno Domini Millesimo ducentesimo quinquagesimo nono, in die Apostolorum Philippi & Iacobi. Deinde anno salutis Millesimo ducentesimo sexagesimo nono. Obiit uicesima secunda Februarij, Anno Domini 1277 apud montem Pessulanum, cum iter faceret missus à Rudolpho Imperatore in Gallias: reuehitur inde in suam diocesin, & sepelitur in Otternburgo Cisterciensis instituti Monasterio.

45. FRIDERICVS Hirsutus comes de Bayenburg Hessus: germanus frater Eberhardi Episcopi, legitur post mortem fratris unanimi consensu totius Canonicorum senatus anno 1277: præfuit 5 annis 4 mensib.
Obiit

CATALOGVS EPISCOP.

Obiit anno Domini 1183 uicesima Maij, sepelitur in Ecclesia Cathedrali. Huius Episcopi temporibus fundatum est cœnobium Hochēhymense, monialium Cœli Coronæ à Tirolpho Smiczelio nobili ac strenuo viro, & equite aurato.

46. SIMON nobilis heros de Schoneck, ita insigne virtute ac uitæ morumq; honestate præditus, ut uulgo Religiosorum omnium speculum appellaretur. Eligitur anno Domini 1183, præfuit laudabiliter ac uisliter annis octo, mensibus tribus, diebus quatuordecim. Obiit uicesima prima Nouembrium anni à nato Christo 1291. Sepelitur in Monasterio Franckental. Sub eo misere uastant ciues Vuormacienses Nouenhusium.

47. EBERHARDVS secundus, nobilis heros à Stralenberg: præpositus Nouenhusianus, eligitur ab aliquibus summi collegij Canonicis in Episcopum, ab alijs uero postulatur Gerhardus Hirsutus comes à Bayenburg, Germanus frater superiorum duoru Episcoporū Eberhardi ac Friderici, præpositus ad Sanctum Paulum. Ex hoc et si non diu durante schismate magnum etiam uulnus accepisset Ecclesia Vuormaciensis: nisi res composita fuisset per Archiepiscopum Moguntinum Gerardum ab Eppenstein, qui interposita sua authoritate, Gerhardo exiguam pensionem numerari debere, Eberhardum uero gubernationi præficiendum censuit, quem & confirmauit. Post hanc conciliationm uixit Gerhardus duobus tantu mensibus. Eberhardus

VVORMACIENSIVM.

III

hardus uero septimanis una & viginti, diebus tribus.
Obiit in die S. Othmari, anno Domini 1293. Sepelitur
honorifice in Schonouensi Cisterciensis instituti cœno-
bio.

43. EMYCHO comes Hirsutus à Bayenburg,
summi Canonicorum collegij præpositus, eligitur con-
cordibus suffragijs totius Capituli in uigilia S. Tho-
mæ Apostoli, anno Domini 1293. Confirmatur à Gerar-
do Archiepiscopo Moguntino, in festo trium Regum
sequentis anni, consecratur in uigiliare resurrectionis do-
minicæ, uir admodum pius in pauperes, & benignissi-
mus Eleemosynarum distributor: honestate uitæ &
morum innocentia clarissimus. Liberalissime donarat
adhuc præpositus, Collegium D. Virginis, cuius meri-
to secundus fundator dici & celebrari debet. Præfuit
optime annis quatuor, septimanis 13, diebus tribus.
Obiit in uigilia S. Iacobi Apostoli, anno dominicæ in-
carnationis 1299. Sepelitur monastica ueste indutus cum
publico omnium ciuium luctu, in Cathedralis Basilice
choro ante pulpitum. Sub eo iam iterum anno Domini
1198 miserrime conflagratarat, dimidia ferè urbis pars
in die Sanctorum Apostolorum Philippi & Iacobi.

49. EBERVVINVS nobilis à Kronenberg, eligi-
tur unanimi totius summi collegij consensu, in Episco-
pum Vuormaciensem, anno Domini 1299 confirmatur
in die S. Thomæ. Præfuit tribus annis & septendecim
septimanis. Obiit uicesima Maij, anno salutis 1303: sepe
R litur

CATALOGVS EPISCOP.

Litur in summo & wormaciensi templo ante pulpitum ad sinistram: post eum propter maxime discordes Canonorum sententias ac perpetuas de dominio altercationes uacauit sedes Vangionensis quinq; pene annis. Huius Episcopi Eberwini temporibus costruxit & wormacie, non procul à Nouenhusiano Collegio, cuius quidam opulentus Iacobus Engelman cum consensu coniugis sue Liebæ uel Charitatis totius q; familie ex domo quadam sua, quam Columbarū domum uulgaris appellabat, monialium coenobiū, Liebenouium, quasi Liebæ uel Charitatis agrum cognominatum: cum uero Engelmannus morte præuentus absoluere ipse non posset, datis Episcopo Eberwino pecunijs eum ad id strenue absoluendum, ac pijs tandem sororibus commendandum, summe obtestatus et exhortatus, ex hac mortali uita concepsit. Episcopus Monasteriū inchoatū fāli citer absoluit, multa de suis etiam liberalissime adjicēs.

50. EMERICVS nobilis heros à Schōnegk, germanus frater Simonis Episcopi supra celebrati: constituitur Episcopus & wormaciensis post longas summi collegij Canonorum altercationes, quorum quisq; lis benter Episcopatui sese præfici passus essei, ab ipso Romano Pontifice. Ingressus est & wormaciā egregio equitatu & honorifice, cum à clero tum senatu populoq; exceptus in die S. Gregorij: Anno Domini 1308. Præfuit laudabiliter ac prudentissime annis decem, & clero & omnibus ciuibus suis longe charissimus.

Obiit

VVORMACIENSIVM.

111

Obiit decima Februarij, Anno Domini 1318. Sepelitur in anteriore choro summæ Basilicæ ante aram maximam, sub marmore, cui hi uersus Orichalcinis literis affabre inserti sunt.

Præfus Emericus, uigil in prece: pacis amicus,
Subiectis gratus: studuit tamen esse beatus.
Mens sibi deuota fuit & sacra lectio nota,
Dat uitæ mores senij uenerabilis ætas.

51. HENRICVS tertius huius nominis: nobilis heros à Thaun, præpositus summi collegij Wormaciensis, eligitur in Episcopum ultima Aprilis unanimi consensu totius cleri. Confirmatur in die S. Bonifacij ab Archiepiscopo Moguntino. Gubernauit Ecclesiam Wormaciensem per unum tantum annum et dies tres. Obiit octava Iunij in ipsa die S. Bonifacij, anni Christianorum Millesimi trecentesimi decimi noni: sepelitur in summa Basilicæ choro D. Martino dicato, ante eiusdem nominis aram.

52. CHVNO nobilis heros à Schoneck, Simonis ac Emerici Episcoporum ex fratre nepos, Decanus summi collegij, uir eximie doctus: eligitur in Wormaciensis Ecclesiæ præfulem ac antistitem postridie Diu Laurentij, anno Domini 1319. Ingreditur Wormaciensem insigni equitatu in uigilia omnium Sanctorum. Consecratur anno sequenti ab Episcopis Godefrido Mindensi & Emichone Spirensi. Præfuit annis decem. Sub huius Episcopi gubernatione corruerunt, anno

R. 2. Domi

CATALOGVS EPISCOP.

Domini 1325. in die Simonis & Iudee Apostolorum, impetuoso quodam turbine maxima quædam urbis Vuormaciensis ædificia: inter quæ ita prorsus laceratum fuit Dominicastrorum templum, ut in totius triennij spacio uix posset restitui & instaurari. Postea deceßit ex hac lachrymarum ualle Episcopus Chuno, uicesima quinta Iunij, anno Domini 1329. Sepelitur in summæ Basilice anteriore choro, ante summam aram, in medio aliorum duorum Episcoporum.

53. GERLACVS pincerna ac Dominus de Erbach, mortuo Chunone seipsum intrusit, fretus familie ac gentis suæ potentia: cum Capitulum Episcopatus gubernationem commendasset Baldouino Archiepiscopo Treuerensi ac Moguntino. Præfuit tribus annis, deceßit ex hac mortali uita anno 1332, decima octaua Ianuarij, sepelitur in S. Martini choro ante aram in sinistra positam. Tumulo eius tantum gentis insignia superaddita sunt.

54. SALOMANNVS Vualdboto cognominatus, ex ueteri ac honesta Moguntinae urbis familiaritas, succedit antistiti Gerlaco, à Pontifice Maximo Iohanne uicesimo secundo Episcopatui Vuormaciensi præfetus, sine senatus Canonicorum consensu. Confirmatur à Pontifice Maximo Benedicto duodecimo: erat uir præclare doctus, & prudentia præditus singulari. Venientem autem Salomonem uel Salomannum istum clerici summi Collegij recipere nolens, contra eum elegit Ste-

git Stephanum quendam, qui cuias fuerit uel ex qua
familia ortus, ignoratur. Sic nouum Schisma in Eccles-
ia Vangionum natum, totum Episcopatū misere ex-
hausit, & pene irrecuperabilib[us] damnis affecit: dus-
rauit enim hoc Schisma & ista duorum de Episcopa-
tus possessione certantium, ac Episcopatus bona mi-
sere dilapidantium infesta gubernatio decem annis: in
quibus excommunicauit Rom. Pont. totum clerū & vor-
maciensem. Tandem res composita est anno Domini
1342 Salomon mansit Episcopus, Stephanus cedre co-
actus fuit. Pont. Max. Clemens sextus Salomoni Epis-
copo potestatem dedit absoluendi clerum & wormaciens-
em à Pontificio anathemate: hanc absolutionem si de-
rus consequi uoluit, oportuit eum Episcopo magnam
pecuniarum summam persoluere. Præfuit Episcopus
Salomon post factam Schismatis compositionem ana-
nis adhuc septem. Obiit anno Domini 1349.

ss. THEODORICVS nobilis heros à Poppa-
ten, Bauarus cognominatus: eligitur ab unanimiter
consentiente clero & wormaciensi anno Domini 1349:
Imperante Carolo IIII. Præfuit prudenter & utiliter
annis sedecim. Erat Episcopus honestissimæ ac optimæ
uite. Consequitus est omnium priuilegiorum suorum
confirmationem ab Imp. Carolo IIII, anno Domini
1366: quo anno ad Metensis Episcopatus gubernatio-
nem auocatus, & wormaciensem postea libere resigna-
vit. Contra hunc Episcopum bis seditiosa fuit & vor-

R 3 macia

CATALOGVS EPISCOP.

matia, supra plurimas antea factas transactiones & de
perpetua pace ac fide conuentiones honestissimas.

sc. IOANNES cognomento Schadlandius, or-
dinis Prædicatorum & sacrarum scripturarum ma-
gnificus doctor, Legatus Pontificius, cuius plurima
extant scripta: constituitur à Rom. Pont. Episcopus
Culmiensis, ubi cum non diu fuisset, Hildesheymensi
Episcopatui à Gregorio decimo præficitur anno Do-
mini 1362, cui cum duobus saltem annis præfuisset &
inquietam uideret esse gubernationem illam, propter
quotidianos ferè Brunsuiccnium principum tumultus
suisq; studijs minus conuenientem: resignata guber-
nacione tota, Romā rediit, ubi post pauculos annos à Ro-
mano Pontifice quietiorem locum petens, utramq; Au-
gustanam uidelicet & Dvormaciensem Ecclesiam con-
sequutus est, anno Christianorum Millesimo trecentes-
simi sexagesimo octauo. Sed cum Augustæ inter se-
natum clerum ac populum tumultus essent grauiissimi,
non diu Augustæ mansit, sed ablatis inde secum multis
Ecclesiæ clinodijs Dvormaciam concepsit, ubi cum
etiam non esset admodum gratus, uarij in eum tumultus
excitati sunt: quibus tamen à Palatino Ruperto
compositis Augustanum Episcopatum, anno Domini
incarnationis 1371 libere resignavit, Dvormaciens
si contentus. Obiit postea anno Domini 1373: sepelitur
apud Confluentiam in Prædicatorum cœnobij templo
ad dextram aram, cum tali inscriptione:

Hic

Hic iacet Dominus Ioannes Schadland de Colonia, Magister Theologiæ: inquisitor Hæreticorum, Episcopus Ecclesiarum Culmensis, Hil desheyemensis, Dvormaciensis & Augustensis: ordinis Prædicatorum, qui obiit anno Domini 1378 Calendis Aprilibus.

57 EGKARDVS nobilis à Dersch, eligitur à Capitulo Dvormaciensi anno Domini 1377, cum sedes Episcopalis uacasset penè quatuor annis. Sedit plerumq; Ladenburgi, nusquam prodiens quam in templerum. Paois studiosissimus & amantissimus, sed qui pacata gubernatione propter perpetuas Dvormaciensium seditiones, & cum clero digladiationes non diue potitus est. Präfuit annis uiginti octo inter maximas turbas ac summos ciuium suorum tumultus, qui à Ruperto Rheni Palatino, postea in Imperatorem electo aliquoties compositi & conciliati, semper renouati sunt. Obiit decima quarta Maij, anno Christi 1405 quo anno totus clerus secessione facta è Dvormacia discesserat. Episcopus Eckardus Dvormaciam reuectus & in summæ Basilice anteriore choro, ante pulpitum, in medio duorum aliorum Episcoporum honorifice depositus & terræ mandatus est.

58. MATHAEVS Cracouianus ex Poloniæ res gno natus, doctor sacrarū scripturarum, Academiarū Parisiensis ac Bragensis rector: multa scripsit, quæ in Frankenthalensi monasterio adseruantur & ostenduntur,

R 4 fuit

CATALOGVS EPISCOP.

fuit Cancellarius Imperatoris Ruperti Palatini, cuius intercessione consequutus est Episcopatum Wormaciensem: cui summa prudentia ac utilissime praesertim quinq; annis. Sub hoc Episcopo redijt clerus post triennale exilium in urbem Wormaciensem, compositis & conciliatis omnibus prioribus dissidijs authoritatem cum Imp. Ruperti, tum Ioannis Archiepiscopi Moguntini: id factum est anno Domini 1407. Postea cum adhuc tribus annis praefuerit, ualedixit huic mortali uitae, quinta Martij, anno salutis 1410. Sepelitur in medio choro Wormaciensis Basilice.

59. IOANNES secundus, nobilis vir a Fleckens Stein, subrogatur Mathaeo antistiti anno Domini 1410: praefuit annis sedecim. Obiit Ladenburgi decima octava Maij, anno dominicae incarnationis 1426. Reuicitur Wormaciam, & ibi in Cathedralis Ecclesiae anteriore choro honorifice sepelitur. Anno Domini 1423 iterum seditiosa fuit Wormacia in Episcopum & clerum, ex quo graues ac perniciosi tumultus orti essent, nisi sequenti anno a Palatino Ludouico, & Conrado Archiepiscopo Moguntino omnia composita sopita & pacata fuissent.

60. FRIDERICVS secundus, nobilis a Domine nego: eligitur in Episcopum Wormaciensis Ecclesiae, unanimi consensu summi Canonicorum senatus, ipsa die S. Agathae, anno Domini 1427. Praefuit nouendecim annis. Renovauit ac illustrauit Kirkgartense Monasterium

VVORMACIENSIVM. 113

nasterium in agro Wormaciensi, non procul ab urbe
situm: in quo cum omnes Moniales peste essent absens-
tiae, dedit id Canonicis Regularibus S. Augustini ha-
bitandum. Absoluit naturae debitum Calendis Iulijs an-
ni Christianorum 1445. Sepelitur in summi templi Wormaciensis
anteriore choro, ante aram summam in me-
dio aliorum duorum Episcoporum. Sub hoc coorta et
iterum Episcopi prudentia et circumiacentis nobilita-
tis uirtute pacata est, ingens seditio populi in Agro
Wormaciensi habitantis: anno Domini 1440. His per-
petuis seditionibus ac discordijs et Vrbs et Ecclesia
Wormaciensis summe exhausta, semperque afflictior ac
pauperior facta, ad pristinam dignitatem et potentiam
peruenire difficile potuit.

6r. LUDOVICVS ab AST, uir nobilis et ita exi-
mie doctus, ut doctoratus etiam titulo insignitus fue-
rit: Præpositus ad S. Martinum Wormaciæ, Palatini
Ludouici præcipius Consiliarius. Subrogatur Episco-
po Friderico unanimibus totius Capituli sententijs: sed
cum is quietem amaret, et uideret officium Episcopa-
le plenum esse periculi, post sex hebdomadas oblatam
dignitatem cum summa gratiarum actione senatui Ca-
nonicorum libere resignauit, suis fortunulis pulchre
et cum summa laude contentus.

6v. REINHARDVS nobilis heros à Sickingen,
eligitur anno Domini 1446: præfuit periculosis et diffi-
ciliis temporibus prudentissime, annis triginta sex.

R 5 Obijt

CATALOGVS EPISCOP.

Obiit Ladenburgi in uigilia S. Mariæ Magdalenaæ anni à nato Christo humani generis redemptore 1483. Reuebitur & wormaciam & honorifice ibi conditur in saccello S. Egidij à se extucto. Extat de eo tale distychon, in cuius literis numeralibus est annus & dies quibus Episcopus ex hac lachrymarum ualle emigravit.

VangIo ReInhardI PraXeDIS LVCe LICenter
A SICKIng pLangat fata svpreMa patrIs.

63. IOANNES tertius, nobilis à Dalburg, eximia uirtute ac doctrina longe præstantissimus, trium linguarum egregie peritus, renascentium in Germanijs humanitatis ac Philosophiae studiorum summus fautor ac Mæcenas: uir sapientissimus, & Ludouici iecirco Palatini Electoris præcipuus consiliarius. Eligitur in antistitem Wormaciensis Ecclesiæ anno Christi 1481: Habuit sumnum amicum ac præceptorem etiam Rosdolphum Agricolam, qui primus ferè barbaricm uniuersitatem oppugnans, latinarum ac Græcarum literarum studia in Germanijs exuscitauit: Reuchlinum item qui Hebraas literas primus in germania professus est, & Latinas Comœdias huic ipsi Episcopo exhibitas ac dedicatas scripsit, egit, ædidit & publicauit. Præfuit Episcopatui honestissime ac optime annis uagi. Vedit sua etiam ætate tumultuantem ac grauiter ferocientem in clerum, & in templo & wormaciam, anno dominice incarnationis Millesimo quadringentesimo

tesimo

tesimo nonagesimo nono, quo clerus ex urbe Ladenburgum secessit, & non nisi post completum decennium redijt. Obiit reuerendissimus & omnium sæculorum memoria dignissimus antistes uicesima septima Iulij anno dominice incarnationis 1503. Vide de eo Paralipomena Vrspergensis Abbatis Chronicis addita.

64. REINHARDVS nobilis à Riepur, eligitur Ladenburgi in Wormaciensem Episcopum, à toto summi Collegij Canonicorum senatu, decima nona Augusti, anno Christianæ redemptionis 1503. Secundo anno gubernationis uidit undiquaq; irruptiones fieri in suum Episcopatum ab his qui consecro bello Bauarico Philippum Palatinum à Diuo Maximiliano Imperialis Banni fulmine tactum ferro & igni persequebantur: Ex quo numero erant Ericus dux Brunswicensis, Ulricus dux Wirtenbergensis & Gulielmus Hassorum Landgrauius. Hæc calamitas tali uersiculo tum comprehensa & posteritatis memoriæ ac notitiæ commendata est, in quo numerus anni etiam ex literis numeralibus deprehendi potest, millesimus uidelicet quingentesimus & quartus.

Hasso CreMatristi face: flens per It aCCoLa rheni. Reconciliatur Reipub. Wormaciensi anno domini 1509 in Comicijs à Diuo Maximiliano illic habitis, studio ac diligentia Iacobi Archiepiscopi Treuerensis & Friderici Saxoniæ Electoris: ita ut eodem anno totus clerus in urbem rediret. Hæc Amnistia & recona

CATALOGVS EPISCOP.

reconciliatio utrinq; exulceratissimorum animorum non diu durauit, sed mox eam noui tumultus exceperunt, qui caussam præbuerunt bello Sickingensi, quod anno Domini 1515, uiuente adhuc Diuo Maximiliano cœpit. Hi tumultus iterum pacati sunt per Palatinum Ludouicum Electorem ac uiceregem anno Domini 1519. Sequentे anno ingreditur insigni pompa equestri Vuormaciam, septingentorum equitum, ac decem principum (qui iam ad coronationem noui Imperatoris Caroli V. Aquisgranum descensuri erant) multorum item comitum ac Baronum splendidissimo comitatu. Postea itum est Aquisgranum, unde omnes principes cum coronato Imperatore mox Vuormaciam reuersi sunt ad comitia. Effluxerant iam septendecim anni à prima electione, usq; ad ingressum: Sperabat bonus princeps desituros iam & quieturos omnes ueteres tumultus, & redditum optimæ ac placidissimæ pacis aurecum tandem aliquod sæculum: sed longe felliteum ista spes, iam enim propter mutatum doctrinæ genus in Germanijs nouæ & uehementissimæ turbæ oriebantur undiquaq;. Hæc omnia effecerunt, ut Episcopus de gubernatione Episcopatus resignanda iam cogitans, initio coadiutorem peteret, prudentissimum heroa Philippum à Flershcym Vuormaciensem ac Spirensem Canonicum, excellēti uirtute præeditum: Hæc Episcopi uoluntas & petitio à Rom. Pont. & approbata & confirmata est. Videntes autem principes Palatini peti coadiu-

VVORMACIENSIVM.

117

coadiutorem Vuormaciensis Ecclesiæ gubernationi, de
qua ipsi optime essent meriti: commendarunt fratrem
suum, Palatinum Henricum senatui Canonicorum, ad
ditis precibus, ut huic gubernatio traderetur, tum se
etiam operam datus quād maxime, ut Episcopatus
dignitas ac res conseruarentur, & ad pristinum decus
aliquando redirent. Etsi uero ad eam dignitatem non
solum à Vuormaciensi clero postulatus esset Flershey
mius, sed Pontificia etiam auctoritate confirmatus: ta-
men qua erat incomparabili morum ac uitæ dexterita-
te uirtute ac modestia prædictus, parato cessit animo
principum Palatinorum consilio ac uoluntati, nihil du-
bitans, quin esset authoritas tantæ familiæ multum pro
futura Ecclesiæ Vuormaciensi. Sic Henricus Palatinus
in coadiutorem assumptus est, anno Domini 1513, cui
summam spem de sese pollicenti, sequente anno Reinh-
ardus totam etiam gubernationem commendabat, re-
seruata exigua sibi pensione & monasterij Ramensis
Episcopatui nuper incorporati possessione: in qua tran-
quille iam se uicturum sperabat, Sed nec ista spes satis
tuta aut firma fuit. Nam proximo anno sequuta est in-
comparabilis illa seditionum agricolarum coniura-
tio, quæ per totam Germaniam non aliter q̄ improhibi-
bile aliquod incendium grassata est: nec uero iam in
agro solum, sed in urbe quoq; crudeliter tumultuaba-
tur, & quemadmodum clavis clavum trudit, ita aliis
furor alium peperit; Erat tum in Ultraiectina Ecclesia

Henricus

CATALOGVS EPISCOP.

Henricus Palatinus, ubi etiam grauiſſimi motus ei ſe
dendi ac paeandi erant. Reinhardus interim in coeno
biolo ſuo non tutus, in fortiorem locum, caſtri & op
pidi Nouileyningensis ſeſe recipiens, tādem undiquāq;
grassantibus ac impune adhuc ferocientibus agricolis
ſuplex factus, pacem quidem impetravit, ſed non admo
dum diuturnam, nam poſt pauculos dies Ramſenſe cœ
nobium (in quo haetenus habitarat) à ſeditioſis agri
colarum cohortibus direptum ac ſpoliatum eſt.

Non, mihi ſi linguae centum ſint oraq; centum,
Agricolarum omnes poſſem recitare furores.

Et quas Vangionum Reinhardus Epifcopus urbis
Suftinuit curas, & quantas uiderit iras:

Quām uarios motus. Nec, ſi mihi ferrea ſit uox:
Poſſem omnes Henerice illos narrare tumultus

Qui te exceperunt & ſunt tam longa ſequuti
Tempora. Mæonijs opus eſſet uiribus atq;
Mæonio calamo, haud humili exiliq; Camæna:

Non ita ſimplicibus numeris breuibus q; libellis
Quales noſtra aedit lugubri hoc tempore Muſa

Tempore quo Muſis lugubrius haud fuit ullum.
Parcite ſemidei iſſcirco uos, parcite nobis

Quod breuiter ueſtras ita res percurrimus illas
Magnificas, & non niſi ſummis uatibus aptas:
Quas nobis breuiter ſaltem tetigiffe, ſat eſto.

Reinhardus uidens nouorum tumultuum ac ſeditionum
nullum eſſe finem, Henrico Palatino (qui iam ulras
ieclina

Apoſtrophe ad Hen ricū Pa latinū.

ieclina Ecclesia exciderat) totam gubernationem Vuor
maciensis sedis cōmendat, ac se quietis ergò in familiæ
ac gentis suæ castrum Riepur (quod in Marchionatu
Badensi sitū est) recipiens, post pauculos menses ibi na
turæ debitum, annorum & dierum plenus, absoluit 19
Aprilis, anno Domini 1533, cum à prima ipsius electio
ne triginta anni efflaxissent. Reuicitur ex arce Riepu
rensi Vvormaciæ, & ibi in summa Basilica & in me
dia superioris chori area honorifice deponitur ac terræ
mandatur.

65. HENRICVS quartus: Palatinus Rheni, &
utriusq; Bauariæ dux, Philippi Electoris filius, Ludo
uici ac Friderici optimorum principum ac Electorum
frater: eximia uirtute, iustitiæ et clemētiæ studio aclau
de, sapientia itē ethumanitate summa præditus. Præpo
situs primum summi templi Argentinensis, Canonicus
Coloniensis: præpositus item Aquisgranensis & Ele
phancensis, quas dignitates omnes Pontifícia authori
tate habebat confirmatas: quarum item Regalibus, &
feudis inuestitur ab Imperatore Diuo Carolo V. anno
Domini Millesimo quingentesimo uicesimo primo.
Assumitur in coadiutorem gubernationis & Ecclesiæ
Wormaciensis anno Domini 1513. Cumq; sequente anno
Dominicæ incarnationis 1514 deceſſisset ex hac la
chrymarum ualle Philippus Burgundio, Episco
pus Ultraie etius: uocatus est ad eius etiam Episcopa
tus gubernationem, unanimi totius cleri consensu.

Confir.

CATALOGVS EPISCOP.

Confirmatur à Rom. Pont. in utriusq; dioceſeos antifti
tem ac gubernatorem. Sed qualis eum fortuna excepe-
rit Vuormaciæ, dictum eſt breuiter ſupra: qualis uero
Vlraieſti, id ſtuđiosus lector petat ex bello Traiecti-
no, quod ab Henrico Bomelio quodam eleganter dea-
ſcriptum, Marburgi ſuperioribus annis aeditum eſt.
Defatigatus tandem tumultibus Vlraicetiniſ cum ada-
uersa ualeſudine etiam impeditus labanti Eccleſiæ ſubs-
uenire aut conſulere tant.e rerum diſſicultati non poſ-
ſet: totam eam gubernationem Romano Pontifici ac
Imperatori Diuo Carolo V. reſignauit: Vuormaciā
concedens, ubi mox arcem Dirmſtein à ſeditioſis agrico-
lis antea euersam, pulchrius quam unquam fuerat, &
fortius iſtaurauit. Habebat fratrem Germanum, Phi-
lippum Palatinum Epifcopum Frifingensem ac Man-
millensem: qui cum anno Christianæ ſalutis Millesimo
quingenteſimo quadragesimo rebus mortalibus exem-
ptus, uitæ huic ualedixiſſet, ſucceffit ei anno gratiae
Millesimo quingenteſimo quadragesimo ſecundo, iſte
etiam Henricus antiftes Vuormaciensis. Fryſingi igitur
in Bauariſ residens, hodie adhuc utriq; Epifo-
patui ſumma cum laude p̄aefit.

Christus ab æthereo ſpectans mortalia templo,
Incolumem & mente & corpoſe feruet eum.
Ac poſt emeritos longæui Nestoris annos.
Aurea p̄eſtantem ducat in aſtraſenem.

Ad inſ

AUGVSTANORVM.

129

AD INCLYTAM VRBEM AVGVA
stanam, in Sueuis, Schediasma Casparis
Bruschij Poëtæ Laureati.

Vrbs Augusta potens, Vrbs Augustissima salue,
Vindelici decus & gloria prima soli.
Accipe Pontificum laudes Vrbs claratuorum,
Atq; audie ueterum perlege facta patrum.
E tenebris qui te in lucem eduxcre coruscum,
Noscere & aeternum te docuere Deum.
Illum nempe Deum qui solus trinus & unus,
Per gnatum est clemens propicius q; suum.
Qui uerbo nos hac regit ipsa in paupere uita,
Quod uerbum est summi filius ipse Dei.
Ad regni donec superi nos colligat aulas,
In quibus aeterna est uita futura pijs.
Hos inquam si Pontifices patresq; ducesq;
Vis collectorcs forte uidere tuos.
Illustratoresq; tuos in paupere uita hac,
Qui fecere tibi moenia, templa, domos:
Hunc lege quem latio damus hic sermone libellum,
Res te equidem uarias ille docere potest.
Quem clementer ut excipias Vrbs inclyta, te per
Aeternas laudes testor & oro tuas.

S

Octauum